

IIe SECTION.

1° question.

MEERTALIGE WOORDENLIJST
VAN HET
BOEK- EN BIBLIOTHEEKWEZEN

bij J. W. ENSCHEDÉ,

Redacteur

*van Het Tijdschrift voor Boek- en Bibliotheekwezen,
te Amsterdam.*

Het is in het internationale verkeer tusschen bibliothecarissen, uitgevers, boekverkoopers, drukkers, beheerders van reproductie-inrichtingen, kortom tusschen allen die hun bedrijf maken zoowel van de technische vervaardiging van het boek, als van den handel er in en het beheer van boekverzamelingen een veelvuldig voorkomend iets, dat er behoefte bestaat aan de wetenschap, hoe een technisch vakwoord uit de eene taal overgezet moet worden in de andere. Het is mij niet bekend of er vakwoordenboeken bestaan, die als hulpparaat kunnen dienen, b. v. in het verkeer tusschen Frankrijk en England en Duitschland; maar wel weet ik bij ervaring, dat een dergelijk geschrift niet bestaat voor Nederland en de overige cultuurstaten.

Het genus daarvan doet zich zeer levendig bij mij gevoelen; herhaaldelijk ben ik bij ervaring op deze moeielijkheid gestuit bij het voeren van internationale correspondentie, in het bijzonder in de onderafdeelingen boek-bijzonder commissie handel en boekdrukkerij. Verklaring van een buitenlandsch

technisch woord is ons, Nederlanders, niet altijd mogelijk. Wel is waar geven de lexicographische ingerichte beschrijvende vakboeken in Duitschland, Frankrijk, England en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, alsmede de uitvoerige registers op de daarbestaande handboeken van de drukkerij-bedrijven de noodige opheldering in vele gevallen; moeielijker is het in den afdeelinghandel. Eenigzins uitvoerige leerboeken over de handelsbegrippen en de handsgewoonten, van zoover ik weet, niet; de algemeene woordenboeken van Grimm, Littré, e. a., alsmede encyclopaediën als die van Brockhaus en de Encyclopaedia britannica moeten te hulp geroepen worden, veelal met negatief resultaat. In de afdeeling bibliografie en bibliotheekwezen is het, voor zoover ik tot oordeelen bevoegd ben, niet anders, de veelgebruikte handleidingen van Francke, Graesel, Maire en de pruisische Catalogusregels het meest voor de handliggende apparaat zijnde. Maar hoe gewenscht, zelfs hoe nuttig deze en dergelijke boeken zijn voor de kennis van het boek- en bibliotheekwezen, zij zijn uit den aard der zaak volstrekt onvoldoende, indien omgekeerd gevraagd wordt naar de vertaling van een nederlandsch woord in een vreemde taal.

Dat zulks belemmerend werkt, zoowel in het internationale wetenschappelijke, als in het internationale handelsverkeer, behoeft geen betoogen, het is wederom eigen ondervinding welke mij dit doet neerschrijven, er spruiten nadeelen uit voort, die niet slechts wetenschappelijk te betreuren zijn, maar die ook mingewenschte financieele gevolgen kunnen hebben.

Eén en ander kan verminderd worden door een betrouwbaar woordenboek. Zulk een woordenboek, feitelijk een woordenlijst, behoeft niet meer te geven dan de technische woordvertaling zonder critische commentaar, tenzij daar waar zulks strikt noodzakelijk is b. v. ter onderscheiding van het woord *punt* als leesteeken en als typographische eenheidsmaat in onderscheidene systemen. Bestemd als zulk een lijst moet zijn niet slechts voor het verkeer in den handel, maar ook tusschen geleerden onderling, behooren verouderde en historische woorden opgenomen te worden.

Ik ontveins mij niet de groote moeilijkheden, die te overwinnen zullen zijn om zulk een eenvoudige meertalige woordenlijst tot stand te brengen. Daar slechts door internationale medewerking dit onderwerp mogelijk wijs tot een goed einde gebracht zou kunnen worden, kwam het mij niet ongewenscht voor door deze inleiding het denkbeeld aanhangig te maken bij dit internationale Congres van archivariissen en bibliothecarissen. Een persoon moet tot de samenstelling van zulk een lijst de leiding hebben, één persoon in wien uitgebreide kundigheden verwacht moeten worden: algemeene kennis van het boekenbedrijf en de boektechniek in een meest uitgebreiden zin en een polyglotische ontwikkeling, die hem in staat stelt wetenschappelijke correspondentie te voeren met de onderscheidene medewerkers in de onderscheidene landen. Is zulk een persoon te vinden? Het antwoord kan niet bepaaldelijk ontkennend zijn, maar moet toch, minstens genomen, twijfelachtig wezen.

Gesteld echter, dat zulk een persoon gevonden zou kunnen worden, die zich bereid verklaard de leiding der zaak op zich te nemen van Leipzig, Parijs of Rome uit, de plaatsen, die tot dit doel het meeste wetenschappelijke apparaat bezitten, dan komt aan de orde de geldkwestie. Wie moet de kosten van voorbereiding en van uitvoering dragen? Naar welken maatstaf moet het honorarium der internationale medewerkers berekend worden? Ik zou daarop geen antwoord weten te geven en het zal, naar te vreezen is, wel het stuikblok blijken te zijn, waarop de uitvoering zal afstuiten.

Toch meen ik daarvoor de ontwikkeling van het denkbeeld hier niet achterwege te mogen laten en zulks te minder, omdat in andere kringen soortgelijke denkbeelden overwogen zijn. Ook bij de tweejarige internationale Uitgevers-Congressen is dit onderwerp aan de orde gesteld. Ik heb wel eens vernomen, dat daar met moeilijkheden te kampen zijn, welke, naar ik wel geloof, overwonnen zullen worden. Het begeerde resultaat zal, naar het mij voorkomt, daar wel bereikt worden, maar dat resultaat zal niet te min niet ten

volle kunnen voldoen aan de behoeften der wetenschappelijke kringen, belangen, welke aan het Uitgevers-Congres onverschillig moeten zijn.

Het is om die reden, dat ik mij veroorloof het volgende voorstel te doen:

Het internationale Congres van archivariissen en bibliothecarissen, vergaderd te Brussel den 28 Aug. 1910, spreekt als wensch uit dat tot stand moge komen een internationale meertalige woordenlijst over het Boek- en bibliotheekwezen in den meest uitgebreiden zin en noodigt het Bestuur uit zich in verbinding te stellen met het Bestuur van het Internationale Uitgevers-Congres om, hetzij door de medewerking, hetzij door adviezen het daarheen te leiden, dat bij de bearbeiding dier woordenlijsten door of van wege het Uitgevers-Congres ook rekening gehouden zal worden met de behoeften der geleerde wereld.